

A dark, rocky landscape with a wooden bridge and a green car. The bridge is made of wooden planks and has metal railings. A green car is driving across the bridge. The background is a steep, rocky hillside.

**Svenska
Röda Korsets
årsbok i internationell
humanitär rätt
2017**

Utgiven av Svenska Röda Korset
Redaktörer: Therese Garmstedt, Hedda Lindahl, Helena Sunnegårdh
Layout: Helene Heed, Heed & Heed AB
Omslagsbild: Yannick Muller/ICRC
Upplaga: 50 ex
Tryck: Billes Tryckeri AB

Artiklar i denna årsbok som författats av andra än Svenska Röda Korset återger författarnas åsikter och inte nödvändigtvis Svenska Röda Korsets.

4

Foto: Pavel Kravtsov/ICRC

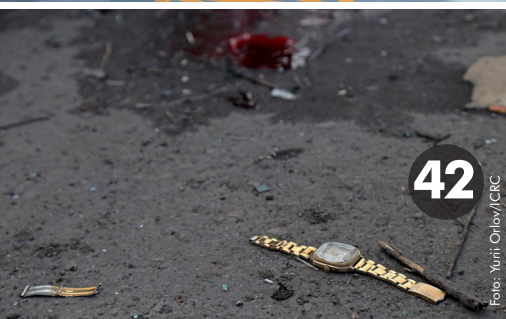
9

Foto: UN Photo/Rick Bayman

34

Foto: Jo Srauby/ICAN

42

Foto: Yuri Orlow/ICRC

51

Foto: Marie Spangéby/Röda Korset

Innehållsförteckning

1 Introduktion

Premiär för svensk årsbok i
humanitär rätt 4

Sveriges arbete i FN:s
säkerhetsråd 2017 för att
stärka efterlevnaden av
den internationella
humanitära rätten 6

2 Svensk praxis

Sammanställning av
svensk praxis 2017 9

Särskilt om svenska
folkrättsdomar 2017 14

Sammanställning av
svenska folkrättsdomar 20

3 Intervju med åklagare på riksenheten mot internationell och organiserad brottslighet

Intervju med åklagarna
Hanna Lemoine och
Henrik Attorps 21

4 Artiklar

Vägen till ett
kärnvapenförbud 34

Den internationella
humanitära undersöknings-
kommissionen 42

Lästips 48

Engagera dig 51

Premiär för en svensk årsbok i humanitär rätt

Martin Ärnlov, generalsekreterare Svenska Röda Korset

Rödakors- och rödahalvmånerörelsen har ett unikt uppdrag från världens stater att säkerställa respekten för och utveckla den humanitära rätten. Svenska Röda Korset arbetar därför aktivt med att sprida kunskap om den humanitära rätten. Vi samarbetar i detta med både regeringskansliet och olika myndigheter, så som till exempel Försvarsmakten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Som en del av Svenska Röda Korssets arbete med den humanitära rätten ger vi nu ut en årsbok i humanitär rätt för första gången. I årsboken har vi sammanställt både svensk praxis (bland annat domar och lagstiftning) och internationell utveckling inom området för den humanitära rätten.

2017 var ett svårt humanitärt år med flera pågående och långdragna konflikter. Konflikten i Syrien är inne på sitt sjunde år, konflikten i Jemen har lett till en av världens största humanitära katastrofer, och i Europa pågår en väpnad konflikt i östra Ukraina. För många aktörer har 2017 därför varit ett händelserikt år, vilket också avspelas i denna årsbok.

Sverige tog den 1 januari 2017 plats i FN:s säkerhetsråd. Ett av Sveriges fokusområden i säkerhetsrådet har varit just att motverka kränkningar av den humanitära rätten. Utrikesdepartementet har beskrivit regeringens arbete med detta i ”Sveriges arbete i FN:s säkerhetsråd 2017 för att stärka efterlevnaden av den internationella humanitära rätten”.

Stater tar även ansvar för den humanitära rätten genom att återkommande offentligt fördöma kränkningar av denna. Läs om Sveriges uttalanden och ställningstaganden från 2017 på sidan 9. När det gäller åtal i Sverige för krigsförbrytelser, folkmord och brott mot mänskligheten har Sveriges riksenhet mot internationell och organiserad brottslighet väckt ett antal åtal under 2017, och flera fällande domar har avkunnats. För att förebygga straffrihet är det viktigt att alla länder tar ansvar för att åtala de som misstänkts ha begått brott och Sverige är numera på många sätt ett föregångsland när det gäller detta. Du kan läsa mer om de fällande domarna på sida 14 och om åklagarernas arbete på sida 21.

Ett stort humanitärrettsligt framsteg var när 122 stater i FN röstade för antagandet av en konvention som förbjuder kärnvapen. Arbetet för att komma fram till denna historiska punkt har pågått under många år. Frågan om ett förbud av kärnvapen har varit en prioriterad fråga för rödakors- och rödahalvmånerörelsen ända sedan atombomberna släpptes 1945, och Japanska Röda Korset var bland de första på plats. Rödakors- och rödahalvmånerörelsen tog under 2017 också fram en handlingsplan för det fortsatta arbetet för en kärnvapenfri värld. På sida 34 beskriver Svenska Läkare mot Kärnvapen arbetet med kärnvapenkonventionen.

För första gången har den internationella humanitära undersökningskommissionen (IHFFC) genomfört en utredning i fält, vilket var i östra Ukraina. På sida 42 beskriver Åsa Molde, medlem i IHFFC och även tidigare delegat för ICRC, detta unika arbete.

Det är lätt att ge exempel på när den humanitära rätten kränks, men det är viktigt att komma ihåg att den faktiskt också respekteras och fungerar. Rödakors- och rödahalvmånerörelsens dagliga arbete i konflikter bygger på att den humanitära rätten respekteras. Varje gång en humanitär konvoj når fram har den humanitära rätten respekterats, och

varje gång en väpnad aktör väljer att inte beskjuta ett sjukhus eller annat civilt objekt har den humanitära rätten fungerat. För att lyfta situationer då den humanitära rätten har gett det skydd den ska, har ICRC initierat projektet ”IHL in action: Respect for the Law on the Battlefield”. Där har olika universitet har sammanställt verkliga händelser där den humanitära rätten har respekterats i väpnade konflikter. I avsnittet med lästips hittar du länk till mer information om detta, och många andra bra tips om du vill fördjupa dig mer i den humanitära rätten.

Flera olika grupper i samhället visar idag ett ökat intresse för grundläggande kunskap om vad den humanitära rätten är och hur den utvecklas. Vi ser att efterfrågan efter information ökar hos både allmänheten, skolor, journalister och myndigheter. Med denna årsbok vill vi försöka möta en del av den ökade efterfrågan genom att belysa några exempel på hur den humanitära rätten har utvecklats, tillämpats och vad den har haft för utmaningar under 2017.

Vi är väldigt glada att flera av de nationella aktörer som arbetar med den humanitära rätten har bidragit till årsboken.

Martin Ärnlov
Generalsekreterare,
Svenska Röda Korset

Sveriges arbete i FN:s säkerhetsråd 2017 för att stärka efterlevnaden av den internationella humanitära rätten

Gustaf Lind, Utrikesdepartementet

Den internationella humanitära rätten utgör ett fundamentalt skydd i väpnade konflikter för civila och andra kategorier av skyddade personer. Svenska Röda Korsets årsbok om den internationella humanitära rätten under 2017 är därför ett välkommet bidrag till att öka intresset för, och kunskapen om, denna.

Sveriges arbete i FN:s säkerhetsråd under det gångna året har gjort avtryck i en rad frågor. Sverige har bland annat arbetat för att stärka skyddet för civila och deras möjlighet till sjukvård i väpnad konflikt, två områden där vi ser omfattande kränkningar av grundläggande humanitära regler. Sverige har också verkat för ett tydligare ansvarsutkrävande för brott mot den internationella humanitära rätten.

I Syrien har systematiska kränkningar av humanitär rätt, inklusive användning av kemvapen, i stor utsträckning begåtts med straffrihet. Sverige har fördömt all kemvapen-

användning som helt oacceptabel och i strid med folkrätten.

När säkerhetsrådet har blivit blockerat i Syrien-frågan har Sverige tillsammans med andra, i syfte att nå en väg framåt, verkat genom övriga delar av FN-systemet, bland annat FN:s generalförsamling. Generalförsamlingen har inrättat en internationell, opartisk och oberoende mekanism för internationella brott som begås i Syrien (IIIM).

Jemen är för närvarande plats för en av världens värsta humanitära katastrofer. Sverige bidrog till att FN:s säkerhetsråd i ett uttalande krävde att parterna respekterar internationell humanitär rätt och skyddar civila, civil egendom och sjukvård och inte rekryterar eller använder barn som soldater.

Sverige har också tydligt uppmärksammat att situationen i Myanmar uppvisar alla tecken på brott mot mänskligheten – våldet i Rakhine-staten är omfattande och

Foto: UN Photo/Paulo Figueiras

Säkerhetsrådets kammare. FN, New York.

systematiskt. I säkerhetsrådet har Sverige initierat flera möten om Myanmar och vi har aktivt bidragit till ett uttalande om situationen samt till att fastställa att rådet måste fortsätta övervaka frågan noggrant.

Sverige har även arbetat för att öka deltagandet av antalet kvinnor i fredsprocesser och på olika sätt stärkt kvinnors röst i samhället och inom det internationella samfundet. Arbetet har resulterat bland annat i starkare formuleringar gällande kvinnor i flera resolutioner och uttalanden och fått säkerhetsrådet att ta en tydligare ställning mot sexuellt- och könsbaserat våld samt sexuella övergrepp begångna av FN-utsänd personal.

Svenska Röda Korsets sammanställning visar att när flera aktörer samverkar ökar möjligheten att stärka respekten för den internationella humanitära rätten. Givet de utmaningar som implementeringen av den internationella humanitära rätten står inför, vore återkommande uppföljningar av detta slag välkommet.

Dr. Gustaf Lind
Enhetschef
Enheten för folkrätt, mänskliga rättigheter
och traktaträtt, Utrikesdepartementet

Vad är Rödakors- och rödahalvmånerörelsen?

Den humanitära rätten, även kallad krigets lagar, är en del av folkrätten. Den humanitära rätten syftar till att humanisera krigföringen för att begränsa det lidande som väpnade konflikter orsakar för såväl civila som stridande. Genom den humanitära rätten skyddas vissa personer och objekt, och begränsar även vilka stridsmedel (vapen) och stridsmetoder som får användas i en väpnad konflikt.

Rödakors- och rödahalvmånerörelsen är en religiöst och politiskt obunden organisation vars syfte är att förhindra och lindra mänskligt lidande var den än uppstår och vem det än drabbar. Rörelsen har ett unikt uppdrag i den internationella humanitära rätten – att hjälpa människor som drabbas av krig och konflikt. Det ger oss en möjlighet att finnas på plats där inga andra hjälporganisationer får tillträde. Vi väljer aldrig sida i en konflikt. Däremot tar vi alltid ställning för den enskilda människan som drabbas. Vårt arbete styrs av våra sju grundprinciper, humanitet, opartiskhet, neutralitet, självständighet, frivillighet, enhet och universalitet. Det är vårt unika mandat som tillsammans med våra grundprinciper gör att vi kan finnas på plats i oroshärdar och krigszoner där inga andra organisationer finns.

Rödakors- och rödahalvmånerörelsen består av tre komponenter

- **Internationella rödakorskommittén**, ICRC, grundades 1864 och arbetar under väpnade konflikter med att skydda civila, militärer, frihetsberövade personer, sårade och sjuka samt utbilda i krigets lagar. De efterforskar saknade och återförenar splittrade familjer.
- **Nationella föreningar**; idag finns 191 nationella rödakors- eller rödahalvmåneföreningar runt om i världen med drygt 11 miljoner frivilliga.
- **Internationella rödakors- och rödahalvmånefederationen**, IFRC, arbetar främst som samordningsorgan för nationella föreningar och agerar under naturkatastrofer.

Foto: s.n./ICRC

Kvinna i ett internflyktningläger tar emot hjälp av ICRC. Sudan 2007.

Sammanställning av svensk praxis 2017

Internationella Rödakorskommittén (ICRC) samlar varje år in alla staters praxis, hur de agerar och säger sig agera, inom området för den humanitära rätten. Informationen används sedan för att se över utvecklingen av sedvanerättens regler. I Sverige är det Svenska Röda Korset som har uppdraget att sammanställa denna information, vilket har gjorts sedan 2009.

2017 års insamling

Den insamlade svenska praxisen för 2017 omfattar främst regeringsuttalanden, domar och propositioner. Varje år som den här informationen sammanställts har olika trender kunnat bli identifierade. Från den praxis som samlades in 2017 kan flera trender skönjas, gällande Sveriges syn på viktiga åtagande och frågor inom

den humanitära rätten. Dessa är ofta kopplade till händelser i omvärlden men det kan också vara tematiska uttalanden från olika möten eller evenemang som haft specifika teman.

Trender – skyddade grupper, vapen och respekt för den humanitära rätten

En av de genomgående trenderna var det specifika skyddet som vissa grupper har, så som civila, humanitär personal och medicinsk personal. **Fördömmande av avsiktliga attacker mot dessa skyddade grupper** var ständigt återkommande under 2017.

*"We remind all parties to the armed conflict [Yemen] that attacks on aid workers are prohibited under International Humanitarian Law. All parties must respect the rules and principles of distinction, proportionality and precaution."*¹

1 High-Level Pledging Event for the Humanitarian Crisis in Yemen, Statement by Margot Wallström – Swedish Minister for Foreign Affairs, 25 April 2017 (*regeringen*) <<https://www.government.se/speeches/2017/04/high-level-pledging-event-for-the-humanitarian-crisis-in-yemen-25-april-2017-statement-by-margot-wallstrom--swedish-minister-for-foreign-affairs/>> senast besökt 2018-05-25.

Vad är sedvanerätt?

Sedvanerätt är rättsliga regler som skapats av staters agerande (praxis) samt att deras agerande grundas i rättsövertygelse. Det behövs helt enkelt inte ett traktat för att skapa internationella lagar, dock är vissa artiklar i traktat ansedda att utgöra sedvanerätt, så som vissa artiklar i Genèvekonventionerna.² Sedvanerätten är bindande för alla världens stater, samt även för vissa mellanstatliga organisationer. Det undantaget som finns från detta är när en stat både innan och under utvecklingen av en sedvanerättslig regel motsatt sig regeln, vilket kallas för 'persistent objector'.³

Hur uppstår sedvanerätt?

Sedvanerätt bildas av att stater agerar enhetligt med en grund i en rättsövertygelse. Det innebär att två krav måste uppfyllas för att juridiskt bindande sedvanerätt ska uppstå: staterna ska kontinuerligt agera enhetligt, statspraxis (usus) samt att staterna ska känna sig juridiskt bundna av den statspraxisen (opinio juris sive necessitatis).

”En sektor som särskilt drabbats är hälso- och sjukvården, där sårade och sjuka, sjukvårdsinrättningar och sjukvårdspersonal återkommande blir attackerade. Avsiktliga attacker mot sjukvården utgör kränkningar av internationell humanitär rätt.”⁴

”Sjukhus, kliniker och ambulanser ska skyddas enligt internationell humanitär rätt. Det är grundläggande i alla väpnade konflikter, men attacker mot sjukvårdsinrättningar är vanliga i Syrien.”⁵

Ett annat ämne som var aktuellt under 2017 var **vapen och vapen användning**: kemiska vapen och autonoma vapensystem var främst i fokus. I början av 2017 uttalade sig svenska regeringen, och representanter för den, fördömande mot användningen av kemiska vapen i Syrien vid ett flertal tillfällen. Exempel på detta:

2 ”Folkrätt i väpnad konflikt”, SOU 2010:72 sid. 83.

3 Ibid.

4 ”Fortsatt svenskt deltagande i Natos utbildnings- och rådgivningsinsats Resolute Support Mission i Afghanistan”, Regeringens proposition 2017/18:32, sid. 5. Stefan Löfven och Isabella Lövin 26 oktober 2017.

5 ”De ansvariga i Syrien måste ställas till svars”, Debattartikel av Utrikesminister Margot Wallström och ministern för internationellt utvecklingssamarbete Isabella Lövin i Sydsvenskan, 21 Mars 2017. <<http://www.regeringen.se/debattartiklar/2017/03/de-ansvariga-i-syrien-maste-stallas-till-svars/>> senast besökt 2018-05-23.

Foto: UN Photo/Rick Bajornas

Utrikesminister Margot Wallström i FN:s säkerhetsråd. FN, New York, oktober 2017.

”Sverige fördömer all kemvapen användning som helt oacceptabel och i strid med folkrätten. Användningen kan utgöra krigsförbrytelser eller brott mot mänskligheten. Syrien har dessutom brutit mot Kemvapenkonventionen.”⁶

”Internationella konventioner förbjuder användning av kemiska vapen i väpnade konflikter. Ändå finns det

flera exempel på hur civilbefolkningen drabbats av kemiska vapen.”⁷

Att öka respekten för den humanitära rätten är en av Rödakors- och rödhalvmånerörelsens huvuduppgifter. Under 2017 års praxisinsamling var det även en av de utmärkande trenderna hos den svenska regeringen. Det var flera uttalanden som uppmanade parter i väpnade konflikter att

6 Uttalande av utrikesminister Margot Wallström med anledning av omröstningen i FN:s säkerhetsråd idag om en resolution om ansvarsutkrävande för användning av kemiska vapen i Syrien, 28 Februari 2017 (regeringen). <<http://www.regeringen.se/uttalanden/2017/02/uttalande-av-utrikesminister-margot-wallstrom-med-anledning-av-omrostningen-i-fns-sakerhetsrad-idag-om-en-resolution-om-ansvarsutkravande-for-anvandning-av-kemiska-vapen-i-syrien/>> senast besökt 2018-05-23.

7 ”De ansvariga i Syrien måste ställas till svars”, Debattartikel av Utrikesminister Margot Wallström och ministern för internationellt utvecklingssamarbete Isabella Lövin i Sydsvenskan, 21 Mars 2017. <<http://www.regeringen.se/debattartiklar/2017/03/de-ansvariga-i-syrien-maste-stallas-till-svars/>>

respektera den humanitära rätten, inklusive att parterna i väpnade konflikter måste tillåta tillträde till utsatta delar av befolkningen. Det var även flertalet som betonade vikten av att de som begått brott mot den humanitära rätten skall hållas ansvariga.

*“Rape, sexual slavery and other sexual and gender-based violence have been taken to new horrific levels. Unspeakable crimes continue to be committed in violent conflicts against women and girls, men and boys. They deserve justice. To achieve lasting peace, those responsible for violations of international law must be held accountable. Impunity is unacceptable.”*⁸

*”Jag, liksom många andra, betonade att alla parter i konflikten måste respektera folkrätten, inklusive mänskliga rättigheter och internationell humanitär rätt samt underlätta humanitärt tillträde.”*⁹

*”Alla parter i konflikten, inte minst den syriska regeringen, måste garantera ett fullständigt, punktligt, säkert och obehindrat tillträde för humanitära biståndsarbetare i hela landet.”*¹⁰

I början av 2017 presenterade regeringen propositionen ”Förstärkt skydd av kulturegendom vid väpnad konflikt och under ockupation”¹¹. Den har ännu inte blivit omsatt i lag, men utgör ändå underlag för sedvanerättsinsamlingen då den visar på regeringens ståndpunkt i frågan om **skyddet för kulturegendom** under väpnad konflikt.

8 Statement delivered by Dr. Gustaf Lind, Head of the Department for International Law, Human Rights and Treaty Law, on behalf of Sweden at the General Debate of the 16th Session of the Assembly of States Parties to the Rome Statute. United Nations, 6 December 2017, New York (Sweden Abroad). <<https://www.swedenabroad.se/en/embassies/un-new-york/current/news/statement-by-sweden-at-the-general-debate-of-the-16th-session-of-the-assembly-of-states-parties-to-the-rome-statute/>> senast besökt 2018-05-23.

9 Givarkonferens för Jemen, Skriftlig fråga 2016/17:1247. Hans Linde (V): besvaras av Utrikesminister Margot Wallström, 26 April 2017 (*Riksdagen*). <http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/skriftlig-fraga/givarkonferens-for-jemen_H4111247>

10 Anförande av Olof Skoog, Sveriges ständige representant till Förenta Nationerna, vid FN:s säkerhetsråds debatt om Mellanöstern, inklusive Palestinafrågan, 17 Januari 2017, New York (*Regeringen*). <<http://www.regeringen.se/tal/2017/02/anforande-av-olof-skoog-vid-fns-sakerhetsrads-debatt-om-mellanostern/>> senast besökt 2018-05-23.

11 ”Förstärkt skydd av kulturegendom vid väpnad konflikt och under ockupation”, Regeringens proposition 2016/17:109.

ICRC sprider kunskap
om internationell
humanitär rätt till en
öppnad grupp.
Mali 2016.

Särskilt om svenska folkrättsdomar 2017

I Sverige har sedan 2006 tio personer åtalats för brott mot den humanitära rätten. Åtta av dessa har dömts för de brott de anklagades för, den nionde friades i hovrätten och det tionde åtalet pågår för närvarande. Under 2017 kom fyra av de totalt åtta fällande domarna, vilket alltså medförde en dubbling av antalet fällande domar. Dessa folkrättsbrott

har inte skett i Sverige utan i länder där det varit eller är en pågående väpnad konflikt. De domar som meddelades under 2017 gäller brott begångna i två av dagens aktiva konflikter, Irak och Syrien, samt i folkmordets Rwanda. Åtalen har kunnat genomföras här i Sverige genom den universella jurisdiktion som finns för de internationella brotten folkmord,

Folkrättsbrott i Sverige

1 juli 2014 trädde en ny lag i kraft, lag (2014:406) om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser, bland annat med målet att brott av denna typ skulle kunna lagföras i samma utsträckning i Sverige som vid den Internationella brottmålsdomstolen men även för att anpassa den svenska lagstiftningen till den bakomliggande folkrättsliga regleringen. Svenska domstolar har rätt att döma för denna typ av brott även om brotten är begångna utanför Sverige och av personer som inte är svenska medborgare. Brotten folkmord och brott mot mänskligheten kan ske i såväl fredstid som under väpnad konflikt medan krigsförbrytelser endast kan utföras under väpnad konflikt.

Krigsförbrytelser som begåtts innan 1 juli 2014 döms för folkrättsbrott enligt 22 kap. 6 § Brottsbalken, och folkmord som begåtts innan 1 juli 2014 döms i enlighet med lag (1964:169) om straff för folkmord.

brott mot mänskligheten och krigs-förbrytelser. Tre av de domar som kom under 2017 hänvisar till ICRC:s sedvanerättstudie.¹²

Berinkindi 2017-02-15

Folkmordet i Rwanda

Våren 1994 skedde ett folkmord i Rwanda. Det är uppskattat att cirka 800 000 människor dog under de fyra månader som folkmordet pågick.

Bakgrund: Den tilltalade var anklagad för att ha medverkat i folkmordet i Rwanda 1994, i och runt byn Nyamiyaga samt berget Nyamure. Han hade redan blivit dömd i sin frånvaro för sitt agerande i en lokal Gacaca domstol i Rwanda, men på grund av att han ej kunde utlämnas som svensk medborgare till Rwanda åtalades Berinkindi även i svensk domstol. De delar av den svenska domstolen som arbetade med fallet åkte till platserna i Rwanda där de brottsliga handlingarna ska ha skett. Detta för att kunna förhöra en del av vittnena i Kigali men också för att få en uppfattning om hur brottsplatserna såg ut.

Rättsfråga: Fråga huruvida vittnesmål kan utgöra större delen av bevisbasen i ett mål gällande folkmord och medverkan till folkmord.

Domskäl: Hovrätten fastställde Tingsrättens dom, livstids fängelse för folkmord och grovt folkrättsbrott. Det grova folkrättsbrottet bestod av grova överträdelser av gemensam artikel 3 i 1949 års Genèvekonventioner och artikel 4 i tilläggsprotokoll II.¹³

Hovrätten bedömde att den tilltalade saknade alibi för när attackerna ägde rum. Hovrätten menade även att den tilltalade hade haft kontakt med ”eliten”, inflytelserika personer, under folkmordet. Det finns även vittnen till att dessa kontakter ägt rum, bland annat en annan person som har dömts för folkmordsaktiviteter. Utredningen som gjorts av hovrätten visade att den tilltalade uttryckt hutuextrema åsikter under folkmordet. Hovrätten stödde även Tingsrättens slutsats att den tilltalade hade det uppsåt som krävs på varje enskild brottsplats för att hans agerande skulle kunna anses vara så aktivt och centralt för att kunna vara en medgärningsman.

12 ICRC:s studie 'Customary International Humanitarian Law', 2005, tillgänglig på IHL database, <<https://ihl-databases.icrc.org/customary-ihl/eng/docs/home>> senast besökt 2018-04-26.

13 Mål B 12882-14, sid. 25 punkt 1.B.

”Vidare krävs för att det brottsliga agerandet ska rubriceras som folk-mord att detta har begåtts i syfte att förgöra folkgruppen tutsi helt eller delvis. Även i denna del gör inte hovrätten någon annan bedömning än den som tingsrätten gjort i det att Claver Berinkindis handlande haft detta syfte.”¹⁴

Det som skiljer den här domen från de andra domarna från 2017 är att det inte finns någon bevisning i form av filmer eller bilder. Att det också är flera år sedan folkmordet begicks gör det omöjligt att få tag på fysiska bevis från brottsplatserna. Detta gjorde att de vittnesmål och målsägarutlåtanden som framfördes i rätten hade stor inverkan på domstolsbeslutet. Sakkunnig inom minnespsykologi var kallad för att lämna utlåtande om man kan komma ihåg specifika detaljer även 20 år efter brottet begicks. Den sakkunniga ansåg att man kunde ha starka minnen från 20 år tillbaka och synnerligen om det hade varit en traumatisk upplevelse, vilket man ofta kommer ihåg bättre än alldagliga händelser.

Abdulkareem 2017-04-11

Konflikten i Irak

Irak har i flera omgångar drabbats av väpnad konflikt som har inkluderat både internationell intervention och rebellgrupper. 2013 eskalerade striderna mot rebellgruppen Islamiska staten (IS) i Irak.

Bakgrund: Det här är det första fallet som berör kriget mot den väpnade gruppen IS i Irak. Den tilltalade tillhörde den Irakiska regimen armé 2015, innan han flydde till Sverige. Svensk polis fick efter något år tillgång till bilder där den numera dömda Abdulkareem poserar vid döda kroppar. Den svenska domstolen klaggjorde att en väpnad konflikt förelåg för tidpunkten av handlingen, bland annat genom hjälp av rapporter från internationella aktörer som varit på plats i Irak samt Migrationsverkets rättsliga ställningstagande från 2014. Att klaggöra om det förelåg en väpnad konflikt är viktigt för handlingen kan inte utgöra en krigsförbrytelse om den inte utförs och är kopplad till den väpnade konflikten. Att poserandet på bilderna kunde kopplas till konflikten rådde det sedan inga tvivel om.

¹⁴ Mål B 4951-16, sid. 47 paragraf 2.

Rättsfråga: Fråga huruvida döda personer också är skyddade personer i fråga om allvarlig kränkning av den personliga värdigheten. Samt, fråga om kränkningen är tillräckligt allvarlig för att utgöra krigsförbrytelse.

Domskäl: Hovrätten argumenterade i linje med Tingsrätten att skyddade personer i 3 § lagen (2014:406) om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser även ska inkludera döda personer. I det rättsliga resonemanget hänvisades det också till regel 113 i ICRC:s sedvanerättsstudie som klargör att ”varje aktör i en konflikt måste vidta alla möjliga åtgärder för att förhindra att döda plundras och att stympning av döda kroppar är förbjudet”.¹⁵ Dessa argument innebär att de personer som var döda på fotografierna ingår i gruppen skyddade personer. I detta fall innebär det att poseringen vid de kroppar som blivit utsatta för stympning samt vid de kroppar som var intakta utgjorde ett brott mot den humanitära rätten. Hovrätten höjde Tingsrättens straff på sex månaders fängelse till nio månader för krigsförbrytelser. Hovrätten ansåg egentligen att

straffvärdet var högre än så, men på grund av att den åtalade också hade dömts till fängelse för ett annat brott så beaktades det i domslutet.

Sakhanh 2017-05-31

Konflikten i Syrien

2011 var den arabiska våren på frammarsch i Mellanöstern och den nådde även Syrien. I Syrien ledde den arabiska våren till ett inbördeskrig med flera aktiva rebellgrupper och involvering från ett flertal andra stater.

Bakgrund: I detta mål gällde frågan gärningar utförda i Syrien 2012. Att det var en väpnad konflikt i Syrien vid den tidpunkten hade fastställts i en tidigare svensk dom från 2016, gällande Droubi. I Droubi-domen fastställde man att det ägde rum en väpnad konflikt i Syrien i vart fall från och med slutet av maj månad 2012¹⁶.

Sakhanh var del av en grupp tillhörande Sheikh Abo Suleimans stridskompani. Gruppen tog sju män tillhörande regeringsstyrkor till fånga och filmer visar när de sju männen avrättades bakbundna. Vissa av offren visade även tecken på att ha

¹⁵ Mål B 569-16, sid.10 paragraf 1.

¹⁶ Mål B 4770-16, sid. 6 paragraf 1.

blivit utsatta för fysiskt våld. Den tilltalade var en av de som sköt de sju männen vid avrättningen. Filmen på dådet kom senare till den svenska polisens kännedom som påbörjade en utredning av händelsen. Den tilltalades försvar till händelsen var att det hade upprättats en lokal domstol av den väpnade gruppen, som dömde de sju männen till döden och att det var därför som de avrättades.

Rättsfråga: Fråga huruvida en icke-statlig väpnad aktör kan upprätta en legitim domstol under pågående väpnad konflikt.

Domskäl: Hovrätten fastställde tingsrättens dom, vilket var livstids fängelse för grovt folkrättsbrott; massavrättning av enligt den humanitära rätten skyddade personer.

Den svenska domstolen tittade först på frågan om en lokal domstol kan upprättas av en icke-statlig väpnad grupp. Nästa fråga blev att avgöra om det föll inom ramen för en rättvis rättegång att ett domstolsbeslut gällande avrättningar kunde ske på en dag. Den svenska domstolen kom fram till att en icke-statlig väpnad grupp kan upprätta en legitim domstol, men att en sådan måste vara rättvis med mera. I detta fall

hade ingen rättvis rättegångsprocess förelegat, då en rättvis rättegång inte kan genomgå på en dag, med alla bevis och vittnen som skulle behöva insamlas och höras för att döma i ett sådant mål. Därför ogiltigförklarades den tilltalades förklaring till avrättningarna.

Abdullah 2017-09-25

Bakgrund: Den sista av de fyra folkrättsdomarna från 2017 kom i september och även den berörde konflikten i Syrien. Det är den första domen där en person tillhörande den Syriska regimens armé har blivit dömd för krigsförbrytelser i svensk domstol. Som i tidigare fall bestod bevisningen av bilder där den tilltalade poserade tillsammans med vad man kunde anta var döda eller väldigt skadade kroppar.

Rättsfråga: Fråga huruvida det är en kränkning mot en död eller svårt skadad persons värdighet att posera vid denna under väpnad konflikt.

Domskäl: Tingsrätten dömde den tilltalade till åtta månaders fängelse för folkrättsbrott, domen överklagades ej.

Tingsrätten byggde domen på samma argument som togs upp vid det

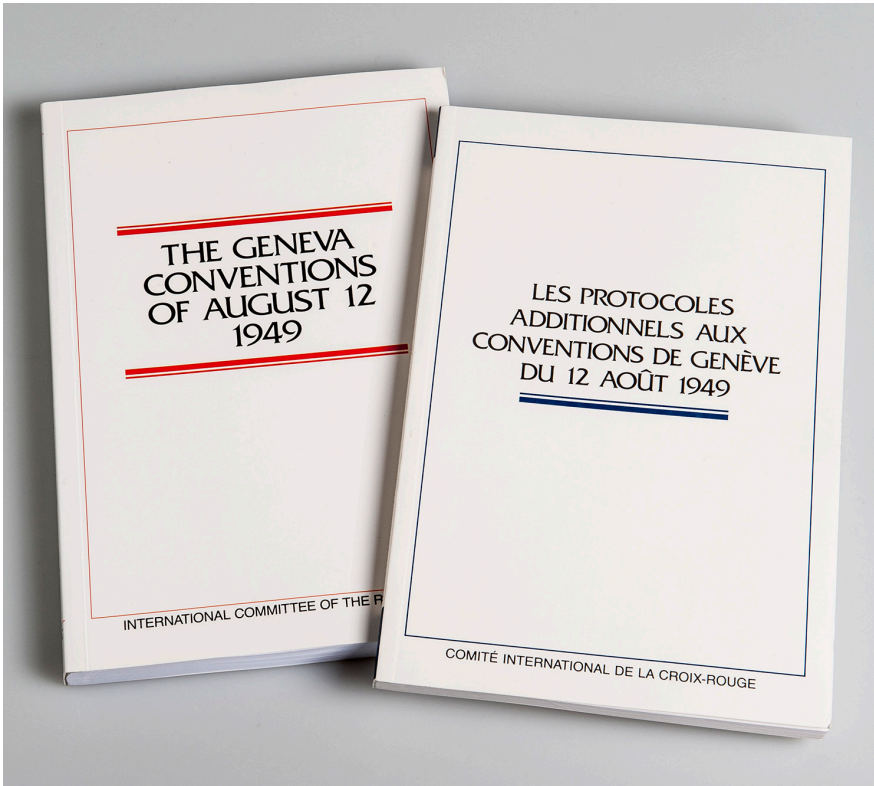

Foto: Thierry Gaismann/ICRC

Genèvekonventionerna från 1949 och dess tilläggsprotokoll från 1977.

tidigare poseringsbrottet.¹⁷ På grund av att brottet begicks innan 2014 års lag trädde i kraft är dock grunden för domstolens argument i sedvanerätten och Romstadgan.¹⁸ Posering med döda koppar utgör en straffbar kränkning av en skyddad person. I och med att bevisningen bestod av bilder kunde man inte avgöra i rätten

vilket hälsotillstånd personerna på bilden var i. Dock låg personerna i onaturliga positioner vilket medförde att rätten valde att gå på linjen att personerna på bilderna var avlidna. Rättsprocessen i den här domen gick ovanligt fort då fallet är väldigt likt tidigare ”poserings-fall” från april 2017.

¹⁷ Mål B 11191-17, sid. 14 paragraf 2.

¹⁸ Romstadgan är Internationella brottmålsdomstolen stadga.

Sammanställning av svenska folkrättsdomar

Domar	Konflikt	Åtal	Dom
Arklöv 2006-12-18 TR Mål nr: B 4084-04	Konflikten i Bosnien Hercegovina 1993, NIAC	Grovt folkrättsbrott	Tingsrätt: Fängelse, straffvärde 8 år
Makitan 2011-04-08 TR Mål nr: B 382-10	Konflikten i Bosnien Hercegovina 1992, IAC	Grovt folkrättsbrott	Tingsrätt: Fängelse 5 år (Straffvärde 8 år men olika omständigheter sänkte värdet)
2012-12-19 TR Mål nr: B 5373-10 HR Mål nr: B 1248-12	Konflikten i Kosovo, NIAC	Grovt folkrättsbrott; mord; försök till mord; grov mordbrand	Tingsrätt: Fängelse livstid Hovrätt: Friad, det ansågs inte ställt bortom rimlig tvivel att den åtalade faktiskt befann sig i Cuska den 14 maj 1999
Mbanenande 2014-06-19 TR Mål nr: B 18271-11 HR Mål nr: B 6659-13	Folkmordet i Rwanda, NIAC	Folkmord; Grovt folkrättsbrott	Tingsrätt: Fängelse livstid Hovrätt: Fastställer Tingsrättens dom med undantag för angreppen i Ruhiro och i Nyamishaba som ogillas
Droubi 2016-08-05 TR Mål nr: B 13656-14 HR Mål nr: B 4770-16	Konflikten i Syrien, NIAC	Folkrättsbrott; grov miss-handel	Tingsrätt: Fängelse 7 år. Åtalet gällande folkrättsbrott ogillas. Hovrätt: Fängelse 8 år. Dömer den tilltalade även för folkrättsbrott.
Berinkindi 2017-02-15 TR Mål nr: B 12882-14 HR Mål nr: B 4951-16	Folkmordet i Rwanda, NIAC	Folkmord; Grovt Folkrättsbrott	Tingsrätt: Fängelse livstid Hovrätt: Fastställer tingsrättens dom
Abdulkareem 2017-04-11 TR Mål nr: B 569-16 HR Mål nr: B 3187-16	Konflikten i Irak, NIAC	Krigs-förbrytelse	Tingsrätt: Fängelse 6 månader Hovrätt: Fängelse 9 månader, annars fastställs tingsrättens dom
Sakhanh 2017-05-31 TR Mål nr: B 3787-16 HR Mål nr: B 2259-17	Konflikten i Syrien, NIAC	Grovt folkrättsbrott	Tingsrätt: Fängelse livstid Hovrätt: fastställer tingsrättens dom
Abdullah 2017-09-25 TR Mål nr: B 11191-17	Konflikten i Syrien, NIAC	Folkrättsbrott	Tingsrätt: Fängelse 8 månader
Pågående TR Mål nr: B 13688-16	Folkmordet i Rwanda, NIAC	Folkmord; Grovt folkrättsbrott	–

IAC: International armed conflict

NIAC: Non-international armed conflict

Hur arbetar svenska åklagare?

Intervju med åklagarna Hanna Lemoine och Henrik Attorps, riksenheten mot internationell och organiserad brottslighet

Inledning

Att utreda och lagföra personer för brott är inte alltid lätt. Brottspatser ska besökas, bevis ska säkras, vittnen och målsäganden höras och skyddas. När brottet skett i andra länder kan detta arbete bli svårt. När brottet dessutom begåtts mitt i brinnande konflikt har utredarna och åklagarna en ännu större utmaning framför sig.

För att öka förutsättningarna att ändå lyckas döma människor för krigsförbrytelser finns inom svenska Åklagarmyndigheten en riksenhet som jobbar mot internationell och organiserad brottslighet, med specialkompetens på området.

Bakgrund

Riksenheten mot internationell och organiserad brottslighet har som huvudområden att bekämpa gränsöverskridande brottslighet och vissa internationella brott av allvarlig beskaffenhet, där folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser ingår.¹⁹ I Sverige döms dessa tre brott enligt lag (2014:406) om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser som trädde i kraft 1 juli 2014. Krigsförbrytelser är allvarliga överträdelser, den humanitära rätten, som tillämpas under väpnad konflikt eller ockupation. Krigsförbrytelser som begåtts innan lagen från 2014 trädde i kraft lagförs

---

19 'Riksenheten mot internationell och organiserad brottslighet' (*Åklagarmyndigheten*) <<https://www.aklagare.se/kontakt/aklagaromraden/nationella-aklagaravdelningen/riksenheten-mot-internationell-och-organiserad-brottslighet/>> senast besökt 2018-04-26.

Universell jurisdiktion

Universell jurisdiktion bygger på tanken att vissa gärningar är så allvarliga att det ligger i hela världssamfundets intresse att de bestraffas. Därför har alla länder en skyldighet att lagföra dessa brott oavsett vem som begått dem eller var de har begåtts, alternativt utlämna personen till ett annat land för lagföring. Sverige har universell jurisdiktion över krigsförbrytelser, folkmord och brott mot mänskligheten. Detta gör att svensk domstol kan lagföra personer oavsett nationalitet och för brott som har begåtts i andra länder.

Krigsförbrytelser

Dömdes tidigare enligt bestämmelsen i Brottsbalkens 22 kap 6 § som "folkrättsbrott". Från och med 2014 döms krigsförbrytelser enligt lag (2014:406) om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser. Krigsförbrytelser är allvarliga överträdelser av den internationella humanitära rätten (i folkmun kallad krigets lagar) vilken gäller vid väpnad konflikt eller ockupation.

Folkmord

Dömdes tidigare enligt lag (1964:169) om straff för folkmord. Från och med 2014 döms folkmord enligt lag (2014:406) om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser.

För att dömas för folkmord krävs att gärningens syfte är att helt eller delvis förinta en nationell, etnisk, rasnämsigt bestämd eller religiös folkgrupp. Folkmord kan ske både under fredstid och väpnad konflikt. Är gärningen en överträdelse av den humanitära rätten vid väpnad konflikt är gärningen även en krigsförbrytelse.

Brott mot mänskligheten

Döms enligt lag (2014:406) om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser.

För att dömas för brott mot mänskligheten krävs att gärningen utgör eller ingår i ett led av ett omfattande och systematiskt angrepp riktat mot en grupp civila. Brott mot mänskligheten kan ske både under fredstid och väpnad konflikt. Skulle gärningen vara kopplad till en väpnad konflikt och vara i strid med den humanitära rätten är gärningen även en krigsförbrytelse.

istället som folkrättsbrott enligt den tidigare bestämmelsen i Brottsbalken.²⁰ Brott mot mänskligheten och folkmord kan däremot ske under fredstid, men är gärningarna kopplade till en väpnad konflikt är det ofta även brott mot den humanitära rätten.

Sverige har en skyldighet ur den humanitära rätten att lagföra grova överträdelser av denna.²¹ Genom så kallad universell jurisdiktion har Sverige rätt att lagföra krigsförbrytelser, folkmord och brott mot mänskligheten oavsett var i världen dessa har begåtts eller om den misstänkta är svensk eller inte.²² Sedan första åtalet för folkrättsbrott kom

2006 har totalt tio personer åtalats för folkrättsbrott eller krigsförbrytelser, varav åtta har dömts. Polisen har fått in ett ökat antal ärenden om krigsförbrytelser de senaste åren vilket bland annat är ett resultat av att flera av de senaste årens konflikter är så pass väldokumenterade och att bilder sprids på ett annat sätt än tidigare. Många ärenden kommer in genom migrationsverket eller tips från allmänheten. Dessa ärenden tar riksenheten för internationell och organiserad brottslighet (hädanefter benämnd ”riksenheten”), som har en specialkompetens vad gäller dessa brott, över tämligen omgående och det är de som leder i stort sett

20 Brottsbalk (1962:700) 22 kap. 6 §, har upphävts genom lag (2014:407).

21 Genèvekonventionen den 12 augusti 1949 ang. Förbättrande av sårades och sjukas behandling vid stridskrafter i fält, trädde i kraft 21 oktober 1950, ratificerades av Sverige 28 december 1953, (Första Genèvekonventionen från 1949) art 49; Genèvekonventionen den 12 augusti 1949 ang. Förbättringen av behandlingen av sårade, sjuka och skeppsbrutna tillhörande stridskrafterna till sjöss, trädde i kraft 21 oktober 1950, ratificerades av Sverige 28 december 1953, (Andra Genèvekonventionen från 1949) art 50; Genèvekonventionen den 12 augusti 1949 ang. krigsfångars behandling, trädde i kraft 21 oktober 1950, ratificerades av Sverige 28 december 1953, (Tredje Genèvekonventionen från 1949) art 129; Genèvekonventionen den 12 augusti 1949 ang. skydd för civilpersoner under krigstid, trädde i kraft 21 oktober 1950, ratificerades av Sverige 28 december 1953, (Fjärde Genèvekonventionen från 1949) art 146; Tilläggsprotokoll I till Genèvekonventionen den 12 augusti 1949 rörande skydd för offren i internationella väpnade konflikter, Genève den 8 juni 1977, trädde i kraft 7 december 1978, ratificerades av Sverige den 31 augusti 1979, (Tilläggsprotokoll I från 1977) art 85; Internationella rödakorskommitténs sedvanerättsstudie 'Customary International Humanitarian Law' vol I, Cambridge University Press 2005, tillgänglig på *IHL database*, <<https://ihl-databases.icrc.org/customary-ihl/eng/docs/home>> senast besökt 2018-04-26, (ICRC:s sedvanerättsstudie) regel 158.

22 Första Genèvekonventionen från 1949, art 49; andra Genèvekonventionen från 1949, art 50; tredje Genèvekonventionen från 1949, art 129; fjärde Genèvekonventionen från 1949, art 146; Tilläggsprotokoll I från 1977, art 85; ICRC:s sedvanerättsstudie, regel 157; Romstadgan för Internationella Brottmålsdomstolen, trädde i kraft den 1 juli 2002, ratificerades av Sverige den 28 juni 2001, förord; Brottsbalk (1962:700) 2 kap 3 § 6 punkten.

alla förundersökningar om krigsförbrytelser, folkmord och brott mot mänskligheten.

Svenska Röda Korset besökte riksenhet mot internationell och organiserad brottslighet i Stockholm för att träffa åklagarna Hanna Lemoine och Henrik Attorps för ett samtal om deras arbete och några av de fall som de har drivit.

Vi inledde med att fråga hur det kommer sig att antalet åtal av krigsförbrytelser har ökat de senaste åren.

Hanna berättar att av de tio personer som har åtalats för krigsförbrytelser eller folkrättsbrott, har fyra av dessa åtal väckts under 2017, och hon lyfter tre anledningar till varför antalet åtal har ökat de senaste åren.

Den första anledningen är att ett ökat antal ärenden har kommit in till den särskilda polisgruppen, Gruppen för utredning av krigsbrott. 2017 kom det in 79 ärenden till Gruppen för utredning av krigsbrott, vilket är en väsentlig ökning jämfört med hur det såg ut för fem år sedan. Det har gett riksenheten fler fall att arbeta med vilket i sin tur lett till fler åtal.

En annan nyckelfaktor är att både Åklagarmyndigheten och Polismyndigheten nu har särskilda

enheter för lagförande av denna typ av brott, vilket gör att brotten lättare identifieras. Enligt Hanna, krävs det ibland att man har ”rätt glasögon” på sig för att uppmärksamma att det finns ett samband mellan ett misstänkt brott och en väpnad konflikt, och därmed en möjlighet att lagföra denna handling som en krigsförbrytelse.

– Vi kan se att andra länder som har särskilda enheter för lagförandet av den här typen av brott också har varit relativt framgångsrika i sina utredningar. Men i en del av de länder där det inte finns särskilt utsedda åklagare synes det heller inte finnas den här typen av ärenden. Man kan då fråga sig om det är för att det inte finns krigsförbrytare i de länderna – eller om det istället är på det viset att de helt enkelt inte upptäckts, säger Hanna.

Den sista stora framgångsfaktorn Hanna lyfter fram är att dagens konflikter är väldigt väldokumenterade med mycket digital bevisning.

– Det har lett till att vi har kunnat nå i mål med fler utredningar, där vi ansett att bevisningen varit tillräckligt stark för att kunna väcka åtal. Sedan har domstolarna delat vår bedömning att bevisen räckt för en fällande dom och gjort motsvarande rättsliga bedömning som oss.

Många av de domar som kommit sedan augusti 2016 har varit de första i sitt slag, så vi undrade om detta inneburit några särskilda utmaningar för åklagarna.

Henrik berättar om det faktum att det inte funnits någon tidigare praxis i Sverige, och, inom vissa frågor, inte heller i internationella domstolar. Det har tvingat dem att ta ställning till rättsfrågor som inte tidigare besvarats och leta rättskällor som vanliga nationella åklagare inte är vana vid. De har studerat internationella konventioner och sedvanerätt, för att med hjälp av dessa kunna tolka och tillämpa den svenska lagstiftningen på ett korrekt sätt.

–I detta avseende, har Internationella rödakorskommitténs (ICRC) sedvanerättsstudie varit användbar då den är så välgjord. Framförallt i frågan om möjligheten för en icke-statlig organisation att inrätta en domstol, så har vi använt oss mycket av denna studie för att tolka rättsläget, berättar han.

Hanna poängterar att även svenska förarbeten till den nya lagen, och då framförallt propositionen, har underlättat förståelsen för rättsläget.

–För svensk domstol, och för all del åklagare också, är det alltid tryggare att läsa om saker och ting

och hämta tolkningsdata i en proposition, säger hon. Det har varit bra att kunna hänvisa till propositionen i kombination med ICRC:s kommentarer eller domar från Internationella brottmålsribunalerna för forna Jugoslavien (ICTY) och Rwanda (ICTR) eller internationella brottmålsdomstolen (ICC).

Utöver frågan kring upprättande av en legitim domstol av en icke-statlig organisation, har flertalet andra rättsliga frågorna varit uppe för diskussion de senaste ett och ett halvt åren. Till exempel, hur bedömer man när det föreligger en väpnad konflikt? Finns det ett samband mellan brottet och den väpnade konflikten? Kan man kränka den personliga värdigheten hos en död person? Det är alla frågor som de har behövt gräva i på djupet, både hur rättsläget ser ut och i de faktiska omständigheterna kring fallet i fråga.

–Exempelvis var det en viktig fråga ifall det förelåg en väpnad konflikt i Syrien under våren och sommaren 2012, då detta är en förutsättning för en krigsförbrytelse. Där hade vi inget tribunalsavgörande att luta oss mot, berättar Hanna. Då var det vi åklagare som satt och samlade tidningsartiklar och rapporter, bland annat från FN:s oberoende undersökningskommis-

sion för Syrien,²³ om hur många som hade dödats och om bombningar i olika städer. Och det presenterade vi sedan för rätten.

Även fast antalet inkomna ärenden till Polisen har blivit betydligt fler de senaste åren har flera av dem varit mycket svåra att utreda.

–Alla ärenden leder inte till åtal, framhåller Hanna. Det här är otroligt svårutredda brott med tanke på att de inte är begångna i Sverige och huvudbevisningen inte finns här. Där brottet begåtts kan det fortfarande vara en pågående väpnad konflikt.

Det är först Polisen som måste bygga upp ärendet om det kommer in för vaga tips. Inom Polisen finns det analytiker vilka kan hitta öppna källor och ta del av rapporter, vilket varit till stor hjälp.

Hur åklagarna valt att presentera åtalet och utredningen inför domstol har också skilt sig från hur en vanlig rättegång brukar gå till. Domstolen ska besitta kunskap om rättsläget, men eftersom brott mot den humanitära rätten inte är så vanliga vid svensk domstol har

åklagarna valt att noggrant förklara rättsläget under rättegångarna.

–Det är en pedagogisk utmaning att presentera det här inför en domstol som inte är van vid att använda det här synsättet eller rättskällorna, förklarar Henrik. Även fast det är en del av den svenska rätten så är den inte så vanligt förekommande. Där måste vi som åklagare vara väldigt pedagogiska. När vi har gjort det kan rätten tillgodogöra sig bevisningen på ett helt annat sätt.

De största icke-juridiska utmaningarna har varit att hitta målsäganden och vittnen och att de sedan ska våga vittna, något som inte alltid är helt lätt när man kanske har familjemedlemmar kvar där konflikten fortfarande pågår. I vissa andra länder kan man överkomma detta hinder genom att använda sig av anonyma vittnen. Det är dock inte möjligt enligt svensk lagstiftning.

–Ibland behöver vi även höra personer som inte finns i Sverige. Även om svensk polis har ett bra vittnesskyddsprogram för de som befinner sig här i Sverige, så finns

23 FN:s oberoende undersökningskommission för Syrien (Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic) bildades 2011 av FN:s råd för mänskliga rättigheter i syfte att undersöka misstänkta kränkningar av mänskliga rättigheter och brott mot mänskligheten i Syrien sedan 2011. 'Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic: About the Commission of Inquiry' (*United Nations Human Rights Council*) <<http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/IICISyria/Pages/AboutCoI.aspx>> senast besökt 2018-05-14.

inte nödvändigtvis samma skydd för dem som är utomlands, och då måste vi förlita oss på andra länders myndigheter, säger Hanna.

En konsekvens av detta är att vissa ärenden stannar vid tips om det inte finns målsägare eller vittnen som vågar vittna.

Hur arbetar ni med bevisning för denna typ av brott?

–Det har skett ett ganska stort skifte i vårt arbetssätt och vilka typer av ärenden vi får in. Speciellt vad gäller bevisningen, berättar Hanna. Tidigare har vi främst utrett händelser i forna Jugoslavien, Rwanda eller händelser som har skett för länge sedan. Där har den huvudsakliga bevisningen byggts på muntliga berättelser där målsägare och vittnen berättar vad de har sett och varit med om. Nu får vi fler ärenden som handlar om Syrien, Irak etc. Till dessa länder, där konflikten fortfarande pågår, har vi inte samma möjlighet att åka för att hålla förhör med de berörda. Å andra sidan finns det personer som lämnat Syrien och som befinner sig i Sverige eller i andra länder och kan berätta vad de varit med om. Men den stora förändringen är att den huvudsakliga bevisningen i dessa senare mål har varit digital bevisning, som har hittats på internet eller sociala medier.

Syrien beskrivs som ett av de mest väldokumenterade krigen någonsin vilket gör att bevis finns mer lättillgänglig för åklagarna. Den digitala bevisningen kan vara så pass stark att åklagarna utifrån den har kunnat bygga ett ärende utan att de behövt åka till landet där brottet skedde, eller till själva brottsplatsen.

–Det ger en väldigt bra bevisning om vad som faktiskt har hänt, sen ska vi sätta in det i en kontext, utvecklar Henrik.

–Dessa utmaningar, förändringar i konflikter och världen gör att vi hela tiden måste omvärdera och tänka kreativt kring våra arbetssätt eller våra arbetsmetoder, berättar Hanna. För att stödja varandra i detta arbete, åklagare emellan, träffas vi ofta för att diskutera dessa frågor.

Vilka krav har lagföring av dessa typer av brott ställt på Åklagarmyndigheten vad gäller utbildning och kunskap?

–De första specialiståklagarna kom 2007 i samband med att det första folkrättsbrottet togs upp i Sverige, då angående konflikten i Balkan, berättar Hanna. Man insåg sedan att det krävdes åklagare och polis med särskild kompetens på området. Här på riksenheten jobbar vi inte uteslutande med krigsförbrytelser utan vi utreder även andra typer av brott.

I nuläget arbetar flera av oss krigsbrottsåklagare nästan uteslutande med utredningar avseende krigsförbrytelser.

Under en lång tid fanns det åtta åklagare som jobbade med folkrättsbrott men sedan januari 2018 finns det tolv stycken. Alla är specialister och har lång erfarenhet av att arbeta som åklagare. Några har även erfarenhet från de internationella brottmålsribunalerna för Rwanda och forna Jugoslavien. Eftersom folkrätt är en speciell del av juridiken krävs speciella kunskaper. Riksenheten har därför regelbundna möten där de diskuterar olika problemfrågor inom folkrätten, som definitionen av krigsförbrytelser, samt hur specifika situationer och utmaningar ska hanteras.

–De här ärendena är resurskrävande, tar lång tid och man måste gräva väldigt mycket för att få resultat, berättar Hanna. Man måste jobba ihärdigt och vara kreativ. Man måste också besitta vissa specifika kunskaper för att kunna se kontexten, för att inse att exempelvis en

synnerligen grov misshandel i Syrien också skulle kunna utgöra en krigsförbrytelse.

För just krigsförbrytelser har inte Åklagarmyndigheten några egna utbildningar och därför får riksenheten vända sig externt för att utveckla sina kunskaper kring lagföring av dessa brott. Hanna och Henrik berättar att de till exempel hade en endagsutbildning, tillsammans med Polisen, i hur man utreder och lagför sexualbrott i väpnad konflikt.

Hur ser internationella samarbeten ut?

De svenska åklagarna har stort utbyte av europeiska kollegor, som ställs inför liknande utmaningar.

–Genom kollegor lär man sig mycket och kan få inspiration, säger Hanna. Exempelvis när det gäller målen om posering med döda kroppar har vi haft ett otroligt stöd genom att kunna översätta beslut från högsta domstolen i Tyskland.

Inom EU-samarbetet Eurojust²⁴ finns ett nätverk för denna typ av

24 The European Union's Judicial Cooperation Unit (Eurojust) bildades i dess nuvarande form 2002 efter beslut av Europeiska Rådet. Eurojust syftar till att stärka samarbetet mellan nationella utrednings- och åklagarmyndigheter inom EU, men förhandlar även fram samarbetsavtal med andra länder. 'History of Eurojust' (*Eurojust*) <www.eurojust.europa.eu/about/background/Pages/History.aspx> senast besökt 2018-04-26.

brott, European Network for investigation and prosecution of genocide, crimes against humanity and war crimes, "the genocide network".²⁵ Där träffas praktiker två gånger om året och diskuterar olika ärenden och strategier för utredning och lagföring, samt utbyter erfarenheter. Under vissa delar av dessa möten får även civilsamhällsorganisationer delta i föreläsningar och liknande.

–Genom Genocide-network och Eurojust i övrigt kan vi komma i kontakt med myndighetspersoner i EU och i övriga världen, berättar Henrik. Då vet vi vart vi ska vända oss vid begäran om rättslig hjälp, för att exempelvis genomföra förhör av personer som befinner sig i andra länder.

–Utanför EU finns det också olika slags nätverk för specifika brott, exempelvis har International Association of Prosecutors en sektion för sexuellt våld i väpnad konflikt, fyller Hanna i. Det händer också att vi vänder oss till andra organisationer för att se om de kan lotsa oss vidare. Olika internationella kontakter har blivit viktiga för oss.

Terroristlagstiftningen har utvecklats i snabb takt både i Sverige och internationellt de senaste åren och det finns en risk att krigsförbrytelser istället rubriceras och lagförs som terroristbrott istället för en krigsförbrytelse. Hur påverkar den utvidgade terroristlagstiftningen ert arbete att lagföra krigsförbrytelser?

Henrik uppger att krigsförbrytelser och terroristbrott ibland kan gå in i varandra och att man i andra länder, där terroristlagstiftningen ser annorlunda ut, i högre utsträckning åtar sig för terroristbrott än för krigsförbrytelser, då det exempelvis kan vara lättare att bevisa ett deltagande i en terroristorganisation än att en person gjort sig skyldig till en krigsförbrytelse. Både Henrik och Hanna är dock väldigt tydliga med att de inte har upplevt denna tendens i Sverige och de anser inte att det skulle vara enklare här att få en person fälld för terroristbrott än en krigsförbrytelse.

–Det är en annan enhet inom Åklagarmyndigheten som jobbar med terroristmål, men vi har en dialog med dem, berättar Hanna.

²⁵ The Genocide Network' (*Eurojust*) <<http://www.eurojust.europa.eu/Practitioners/Genocide-Network/Pages/Genocide-Network.aspx>> senast besökt 2018-04-26.

Men vi ser inte terroristlagstiftningen som en konkurrerande lagstiftning i förhållande till lagen som rör krigsförbrytelser. Vi ser det snarare som en palett med verktyg att arbeta med, och i vissa fall, där det faller sig lämpligt, kan man lägga fram ett åtal där både terroristbrott och krigsförbrytelser ingår. Det skulle skildra den eventuella gärningen på ett korrekt sätt. I vissa brott kanske man inte kan bevisa ett terrorsyfte, men man kan bevisa en krigsförbrytelse.

–Man kan däremot konstatera att det politiskt sett är väldigt mycket fokus på just terrorism och mycket resurser går till terroristbekämpning när man skulle kunna tänka sig att det behövs en högre resursfördelning även till bekämpning av brott mot den internationella humanitära rätten också, säger Henrik.

Vad tror ni den svenska lagföringen av krigsförbrytelser får för effekter?

–Det första Syrien-målet vi hade i Sverige var första gången man tog ställning till och kategoriserade den syrisk konflikt som en väpnad konflikt i en domstol, vilket har stor betydelse för att i framtiden åtala gärningar i Syrien som krigsförbrytelser, säger Henrik.

För den humanitärrettsliga utvecklingen vill varken Hanna eller

Henrik ha för stora tankar om sitt arbete och Sveriges fällande domar. Båda två anser dock att det är viktigt med ett sanktionssystem för att den internationella humanitära rätten ska vara trovärdig. Genom att Sverige visar att man tar sitt ansvar att motverka straffrihet på allvar, hoppas de kunna bidra till att fler respekterar den humanitära rätten.

–De mål som vi har haft är, om än en liten signal, ändå någon slags signal att vi tar allvarligt på kränkningar av den humanitära rätten. Även det faktum att vi fortfarande, 20 år efter folkmordet i Rwanda, utreder och åtalar personer för dessa brott ger en indikation till de som strider idag vad som gäller, säger Hanna.

Precis som vid andra brott, hoppas Henrik och Hanna att lagföringen kan bidra till en viss upprättelse för de personer som har utsatts för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser. Även om det ibland kan vara väldigt påfrestande för personer som utsatts för denna typ av brott eller blivit vittnen till dem att berätta om sina upplevelser, har de flesta varit positiva till att svenska myndigheter har tagit sig an dessa ärenden.

–Överlag tycker jag ändå att de målsägande som vi har varit i kontakt med känner en tacksamhet

för att vi gör någonting, berättar Henrik.

Den mediala publicitet som domarna fått är ett viktigt sätt att få ut information till samhället att svenska rättsväsendet aktivt jobbar med denna typ av brott. Det skulle kunna bidra till att fler känner till möjligheten att de går att utreda, att fler känner förtroende för rättssystemet och att fler tips kommer in. Skulle man känna igen någon på gatan eller om man har viktiga uppgifter ska man känna till att det finns personer på Åklagarmyndigheten som jobbar med dessa frågor.

Utmaningar och förhoppningar för framtiden

Henrik är övertygad om att det under lång tid framöver kommer krävas av den svenska Åklagarmyndigheten, domstolsväsendet och Polisen att jobba vidare med lagförande av brott

mot den internationell humanitära rätten. Han spår även en framtid där man kommer behöva se över vilket land åtalet ska ske i då målsäganden, vittnen och misstänkta alla kan befinna sig i olika länder, bland annat på grund av att de behövt fly till olika länder. Han ser också en förhoppning om att rättsväsendet, i takt med att mer information kring de pågående väpnade konflikterna blir tillgänglig, ska kunna döma fler personer högre upp i den militära hierarkin för deras ansvar och delaktighet i krigsförbrytelser.

–Det är bara jämföra med de internationella brottmålstribunalerna och ICC. ICTY och ICTR började inte med Bagosora²⁶ och Milosevic,²⁷ utan de började med ganska låga soldater och borgmästare för att sen kunna bygga upp ärenden mot personer på högre positioner, säger han. Den största utmaningen han ser för

26 Theoneste Bagosora ansågs vara hjärnan bakom folkmordet på folkgruppen Tutsier i Rwanda och dömdes av ICTR till 35 års fängelse för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser. 'Theoneste Bagosora' *Trial International*, 2 februari 2016 (senast uppdaterad 7 juni 2016) (*Trial International*) <<https://trialinternational.org/latest-post/theoneste-bagosora/>> senast besökt 2018-04-25.

27 Slobodan Milosevic var Serbiens president under Balkankriget och åtalades i ICTY för bland annat folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser. Milosevic gick bort innan domen kom. 'Slobodan Milosevic' *Trial International*, 8 maj 2016 (senast uppdaterad 13 juni 2016) (*Trial International*) <<https://trialinternational.org/latest-post/slobodan-milosevic/>> senast besökt 2018-04-25.

framtiden är hur man ska kunna ge ett ordentligt vittnesskydd för personer i andra länder. Det är dock inte en fråga som ligger på Åklagarmyndigheten att lösa utan för andra myndigheter. Henrik understryker att det är viktigt att man tar detta på allvar från politiskt håll.

–Vi har ju en internationell förpliktelse att lagföra den här typen av brott och det kan vi inte göra ordentligt utan att veta hur vi ska hantera den här frågan.

Hanna tar upp förhoppningen om ett förbättrat internationellt samarbete mellan exempelvis FN-organ, människorättsorganisationer och andra organisationer för att bistå varandra med information kring eventuella krigsförbrytelser, brott mot mänskligheten och folkmord. De kan ha större möjligheter än svenska rättsväsendet att samla in information på plats i väpnade konflikter och av personer runt om

i världen. Deras material skulle därför kunna vara väldigt värdefull för en svensk utredning.

–Det kan ibland vara frustrerande när vi vet att det finns information men inte ett säkert arbetssätt för hur den ska förmedlas till våra rättsprocesser, berättar hon. Samtidigt förstår vi också att det för många organisationer är svårt att samarbeta med oss eftersom de måste vara neutrala och opartiska. Skulle de lämna vidare information till en åklagarmyndighet skulle deras opartiskhet kanske kunna ifrågasättas. Därför måste vi hitta arbetsformer som är acceptabla för organisationerna, säkra för personer som lämnat uppgifter till dem, och rättssäkra för oss att kunna använda i våra utredningar. Att hitta bra arbetssätt för det är en väldigt väsentlig fråga. Där ser jag IIIM,²⁸ som har skapats av FNs generalförsamling vad gäller Syrien, som ett första steg.

---

28 International, Impartial and Independent Mechanism to Assist in the Investigation and Prosecution of Persons Responsible for the Most Serious Crimes under International Law Committed in the Syrian Arab Republic since march 2011. Syftar till att dokumentera olika typer av material som på ett rättssäkert sätt ska kunna användas vid nationella domstolar. 'Mandate' (*International, Impartial and Independent Mechanism*) <<https://iiim.un.org/mandate/>> senast besökt 2018-05-14.

Så anmäler du en misstänkt krigsförbrytelse

Kontakta polisens grupp för utredning av krigsbrott via e-post registrator.kansli@polisen.se och skriv att det gäller krigsbrott. Det går även bra att ringa 114 14 och be om att få prata med Gruppen för utredning av krigsbrott.

Källa: polisen.se

Stöd från Svenska Röda Korset

Har man genomlidit en konflikt, varit utsatt för något av dessa brott och behöver vård kan Svenska Röda Korset hjälpa till.

Svenska Röda Korset driver behandlingscenter där vi ger vård och behandling till personer som lider av trauman från krig, tortyr, eller svåra flyktupplevelser. Här arbetar professionella team bestående av psykologer och psykoterapeuter, fysioterapeuter (sjukgymnaster), kuratorer, läkare och tolkar.

Behandling hos Svenska Röda Korset är alltid gratis.

Svenska Röda Korsets behandlingscenter finns i Malmö (filialer i Hässleholm och Kristianstad), Göteborg, Skövde (med mobil verksamhet i Vänersborgsregionen), Uppsala, Skellefteå (filialer i Umeå och Luleå) och i Stockholm (fristående stiftelseverksamhet).

För mer information om Svenska Röda Korsets behandlingscenter kontakta närmaste behandlingscenter via <http://www.redcross.se/behavior-du-var-hjalp/vard-och-behandling>.

Vägen till ett kärnvapenförbud

Av Josefin Lind, generalsekreterare Svenska Läkare mot Kärnvapen

Inledning

För kärnvapenfrågan innebar året 2017 både hopp och förtvivlan. Retoriken mellan Nordkorea och USA hårdnade och risken för ett kärnvapenkrig har inte känts lika nära på många år. Alla kärnvapenstaterna investerar miljardbelopp i sina arsenaler²⁹ och ingen av dem visar några tecken på att inom överskådlig tid ge upp dessa massförstörelsevapen. Bulletin of Atomic Scientists³⁰ bedömer årligen risken för en kärnvapen- (och klimat-) katastrof som hotar mänskligheten genom den symboliska domedagsklockan, där

midnatt symboliserar domedagen. De flyttade i januari i år fram klockan till 2 minuter i midnatt.³¹ Det är det närmsta klockan någonsin har varit domedagen, och senast var det 1953 – mitt under kalla kriget.

Men, 2017 var också året då 122 stater på FN:s högkvarter i New York antog en konvention om förbud mot kärnvapen (Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons).³² Avtalet öppnade upp för signering den 20 september och när 50 stater har ratificerat avtalet träder det i kraft.³³

Svenska Läkare mot Kärnvapen har alltsedan starten 1981 verkat för

29 (SIPRI) 'Global nuclear weapons: Modernization remains the priority' (*Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI)*, 3 juli 2017) <<https://www.sipri.org/media/press-release/2017/global-nuclear-weapons-modernization-remains-priority>> senast besökt 2018-04-24.

30 The Bulletin of Atomic Scientists är en självständig organisation med forskare och nobelpristagare som bedömer vetenskapliga framsteg som innebär både fördelar och risker för mänskligheten i syfte att påverka allmänheten att skydda planeten, för mer info se deras hemsida <<https://thebulletin.org>> senast besökt 2018-04-24.

31 John Mecklin (editor) 'It is now two minutes to midnight' (*Bulletin of the Atomic Scientists*, 25 januari 2018) <<https://thebulletin.org/2018-doomsday-clock-statement>> senast besökt 2018-04-23.

32 Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons (öppnade för signatur 20 september 2017 (New York), har ännu ej trätt i kraft) A/CONF.229/2017/8 kan läsas på <<http://undocs.org/A/CONF.229/2017/8>> senast besökt 2018-04-23 (Konvention om förbud mot kärnvapen).

33 I skrivande stund (24 april 2018) har 58 stater signerat och 7 stater ratificerat avtalet. ICAN uppdaterar kontinuerligt på www.icanw.org.

kärnvapnens avskaffande genom att med medicinsk vetenskap belägga riskerna med dessa vapen. Den internationella läkarrörelsen mot kärnvapen (IPPNW) lanserade 2007 International Campaign to Abolish Nuclear Weapons (ICAN) vilket har utgjort navet kring arbetet för ett förbud mot kärnvapen. Svenska Läkare mot Kärnvapen sitter i ICAN:s internationella styrelse sedan flera år tillbaka.

Icke-spridningsavtalet

Icke-spridningsavtalet (Nuclear Non-Proliferation Treaty, NPT)³⁴ trädde ikraft 1970. Genom detta avtal förbinder sig de fem kärnvapenstater som hade provsprängt kärnvapen vid det tillfället (USA, Sovjetunionen/Ryssland, Kina, Storbritannien och Frankrike) att i god anda förhandla om nedrustning mot att övriga stater inte skaffar kärnvapen. Avtalet syftar också till att främja kärnteknik för fredliga ändamål.

Utanför avtalet finns ytterligare fyra kärnvapenstater (Indien, Pakistan, Israel och Nordkorea) som därmed står utan nedrustningsförpliktelser. Trots att staterna inom icke-spridningsavtalet, vid avtalets översynskonferenser genom åren förhandlat fram ett antal handlingsplaner och steg-för-steg-dokument,³⁵ har dessa inte implementerats vad gäller nedrustning. Kärnvapenstaterna visar ingen vilja att nedrusta eller ens komma i närheten av att implementera de steg som förhandlats fram inom icke-spridningsavtalets överynsprocesser.

Vägen mot ett kärnvapenförbud

Som följd av den flera decennier långa besvikelsen över kärnvapenstaternas ovilja att nedrusta, men framför allt som ett konstruktivt sätt för de kärnvapenfria länderna att fullfölja sina egna åtaganden ur icke-spridningsavtalet om att

34 Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons (öppnade för signatur 1 juli 1968 (London, Moskva, Washington) trädde i kraft 5 mars 1970) 729 UNTS 161; 7 ILM 8809 (1968) (Icke-spridningsavtalet).

35 Se exempelvis '2010 Review Conference of the Parties to the Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons Final Document' vol II, part III (New York 2010) NPT/CONF.2010/50 (vol. II) kan läsas på <www.un.org/en/conf/npt/2010/> Subsidiary Body I: revised Chair's draft action plan s. 721-727; '2000 Review Conference of the Parties to the Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons Final Document' vol. I, part I (New York, 2000) NPT/CONF.2000/28 (Parts I and II) kan läsas på <<https://www.un.org/disarmament/wmd/nuclear/npt2000/official-documents/>> 13 practical step, sid. 14-15.

förhandla om nedrustning, inledde de kärnvapenfria staterna förhandlingar kring ett kärnvapenförbud under våren och sommaren 2017. Förhandlingarna pågick i fyra intensiva veckor på FN:s högkvarter i New York och var öppna för FN:s alla medlemsstater.³⁶ Trots att kärnvapenstaterna tidigt aviserade deras avsikt att bojkotta dessa förhandlingar valde 135 kärnvapenfria stater ändå att inleda förhandlingarna.

Syftet var bland annat att likställa kärnvapen med andra särskilt inhumana vapen och massförstörelsevapen – som förbjudits genom internationella konventioner. Det internationella samfundet har förbjudit andra vapen på grund av deras oacceptabla humanitära konsekvenser,³⁷ så som klustervapen, biologiska och kemiska vapen, och trupperminor. Även om alla stater inte anslutit sig till alla avtal, har effekterna varit tydliga: efter förbud följer normförändring, ökat tryck på nedrustning och i många fall konkret nedrustning. Att förbjuda kärnvapen är också en fråga om att stater tar sitt ansvar för att utveckla

den internationella rätten på basis av mänskliga rättigheter och humanitär rätt.

Vad innebär kärnvapenförbudet?

FN:s konvention om ett förbud mot kärnvapen³⁸ förbjuder stater att utveckla, testa, producera, tillverka, överföra, inneha, lagra, använda eller hota att använda kärnvapen. Det förbjuder också staterna att hjälpa, uppmuntra eller förmå någon att företa sig någon av dessa aktiviteter. Dessutom får staterna inte tillåta att kärnvapen stationeras eller uppställs på sitt territorium. Det är med andra ord ett starkt och effektivt avtal för att bryta beteenden och påverka kärnvapenstaternas beroende av kärnvapen. Exempelvis kommer konventionen att försvåra investeringar i kärnvapen genom sitt förbud mot assistans till förbjudna aktiviteter (specifikt mot tillverkning av kärnvapen). Konventionen kommer även påverka hur stater förhåller sig till kärnvapen i kärnvapendoktriner och i sin säkerhetspolitik. Kort och gott innebär konventionen ett slut på

36 För mer information kring olika länders positioner se 'Positions on the treaty' (*ICAN*) <<http://www.icanw.org/why-a-ban/positions/>> senast besökt 2018-04-20.

37 För mer information kring humanitära konsekvenser, se Internationella rödakorskommitténs 'The Effects of Nuclear Weapons on Human Health' (*ICRC*, Genève, februari 2013) <<https://www.icrc.org/eng/assets/files/2013/4132-1-nuclear-weapons-human-health-2013.pdf>> senast besökt 2018-04-23.

38 Konvention om förbud mot kärnvapen.

Foto: Jo Straube/ICAN

ICAN tar emot Nobels fredspris. Norge 2017.

att se kärnvapen som ett acceptabelt vapen att hota om att använda, och i förlängningen vara redo att använda. Genom detta avtal förstärks normen mot kärnvapen och samtidigt ökar pressen på kärnvapenstaterna. Avtalet inkluderar även ett ramverk för kärnvapenstater och stater med kärnvapen på sitt territorium för att gå med i avtalet och göra sig av med dessa vapen.

Däremot finns det ingenting i avtalet som hindrar en stat från att träda in i (eller bli kvar i) en militär allians med en kärnvapenstat, så

länge som statens deltagande i alliansen på inget sätt involverar stöd till kärnvapen eller strider mot de aktiviteter som är förbjudna i avtalet.³⁹ Detta är en fråga som debatteras i Sverige då kritiker till avtalet menar att om Sverige ansluter sig till konventionen stänger man dörren till ett framtida Nato-medlemskap och att gemensamma militärövningar med kärnvapenstater eller deras allierade inte kommer att kunna genomföras. Det finns det inget stöd för i konventionen utan är helt en politisk tolkning av frågan.⁴⁰

39 International Human Rights Clinic *Nuclear Umbrella Arrangements and the Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons*, maj 2018 (*Human Rights Program at Harvard*) <http://hrp.law.harvard.edu/wp-content/uploads/2018/05/Nuclear_Umbrella_Arrangements_Treaty_Prohibition.pdf>

40 International Human Rights Clinic, *The Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons and its Compatibility with Sweden's Security Arrangements*, (Human Rights Program at Harvard), maj 2018 <http://hrp.law.harvard.edu/wp-content/uploads/2018/05/Sweden_TPNW.pdf>

ICAN:s roll

Mot bakgrund av utmaningarna för icke-spridningsavtalet och den ökade kunskapen om kärnvapnens katastrofala humanitära konsekvenser, så har den civilsamhälleliga kampanjen ICAN varit drivande i att genom opinionsskapande arbete internationellt och i nationella partnerorganisationer få till stånd förhandlingar om ett förbud mot kärnvapen. Många av ICAN:s partnerorganisationer har arbetat för nedrustning under flera decennier genom att engagera sig i arbetet inom icke-spridningsavtalet och olika forum för nedrustning. Dessa organisationer har dragit slutsatsen att något mer behövs och har därför under många år verkat för ett förbud. ICAN har sedan flera år tillbaka samarbetat med, och drivit på, de stater som varit ledande i denna process och koordinerat civilsamhället i detta arbete. ICAN innehade även en nyckelroll under förhandlingarna med egen talartid i alla öppna sessioner.

ICAN:s arbete har ofta varit i motvind. Kärnvapenstaterna och deras allierade har i många år försökt att motarbeta initiativen för ett kärnvapenförbud vilket har resulterat i svårigheter att hitta såväl finansiellt stöd som uttalat stöd i internationella fora. En liten grupp stater har dock tillsammans med

ICAN insett kraften i detta nya grepp kring kärnvapen och med tre faktabaserade konferenser om kärnvapnens humanitära konsekvenser (Oslo 2013, Nayarit 2014, Wien 2014) i ryggen blev det som en naturkraft, omöjlig att stoppa.

Utmaningar

Kritiker mot konventionen om förbud mot kärnvapen har kallat den för en protestkonvention, just på grund av de många uttalanden om frustrationen över kärnvapenstaternas ovilja att fullfölja sina tidigare åtaganden ur icke-spridningsavtalet. Att endast kalla detta för en protestkonvention är däremot att ignorera och förminska de över 100 staternas säkerhetsbehov och hur de hanterar sin utrikes- och säkerhetspolitik. Istället tar dessa stater ansvar för sina medborgare och visar att de tar det internationella systemet på största allvar när de på detta sätt går samman och förbjuder kärnvapen. I konventionens preambula del understryks staternas oro över de katastrofala konsekvenser som kärnvapen användning skulle ha och hur kärnvapen överskrider såväl geografiska, nationella och generationsmässiga gränser. Det är därför i alla staters, inte minst i de kärnvapenfria staternas, intresse att nedrustning sker och därmed att

den mänskliga säkerheten höjs. Och detta för all världens befolkning.

Processen har fortskridit trots massivt motstånd. Kärnvapenstaterna har inte bara bojkottat förhandlingarna utan även försökt att motarbeta dem. Inför omröstningen i FN:s generalförsamling hösten 2017, där staterna skulle ta ställning till huruvida förhandlingar om ett kärnvapenförbud skulle starta, skickade USA:s delegation till Nato ett brev till alla Nato-medlemmar där de uppmanade dem att rösta nej till resolutionen.⁴¹ Likaså har flera kärnvapenländer pressat de före detta kolonierna och samarbetsländerna att rösta nej, och att senare inte delta under förhandlingarna eller vid antagandet av konventionen. Trots detta deltog totalt 135 stater vid tillfälle under förhandlingarna och vid omröstningen röstade alla utom två närvarande stater ja till att anta konventionen. Idag försöker

motståndarna förmå stater att avstå att signera och ratificera konventionen.⁴² Även Sverige har kontaktats av USA i detta syfte.⁴³

Sveriges roll

Sveriges position har varit otydlig. I anföranden och debattartiklar hävdar de sig vara förfäktare för nedrustning och humanitär rätt men å andra sidan reserverade de sig när konventionen antogs och den debatt som förs i Sverige är främst befläckad av tvivlande och negativa budskap som spelar kritiker och kärnvapenländer i händerna.

Sveriges anslutning till konventionen anses vara av stor betydelse. Många stater befinner sig i ett beroendeförhållande av relationerna till kärnvapenstaterna och de skulle ingjutas av hopp och mod om ett land som Sverige vågade stå upp för sina värderingar och signera och ratificera avtalet. Det skulle även

41 ICAN, 'US pressured NATO states to vote no to a ban' (*ICAN*, 1 november 2016, senast uppdaterad 2 november 2016) <<http://www.icanw.org/campaign-news/us-pressures-Nato-states-to-vote-no-to-the-ban-treaty/>> senast besökt 2018-04-24.

42 'North Atlantic Council Statement on the Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons' (*Nato*, 20 september 2017, senast uppdaterad 20 september 2017) <https://www.Nato.int/cps/en/Natohq/news_146954.htm> senast besökt 2018-04-24.

43 Jonas Gummesson, 'USA:s försvarsminister varnar Sverige för kärnvapenstopp' *Svenska Dagbladet*, (uppdaterad senast 30 augusti 2017) <<https://www.svd.se/mattis-varnar-regeringen-for-karnvapenstopp>> senast besökt 2017-04-23; Gunilla von Hall 'USA varnar: "Sverige bör inte skriva under"' *Svenska Dagbladet* (20 april 2018) <<https://www.svd.se/usa-varning-sverige-bor-inte-skriva-under/i/utvalt/om/beatrice-fihn>> senast besökt 2018-04-24.

ge incitament till våra grannländer att utvärdera sina idag kritiska positioner och framförallt Norge skulle svårligen kunna stå utanför, eftersom våra länder brukar följas åt i nedrustningsfrågor, trots att de är medlem i Nato. Att inte tillträda konventionen skulle också vara ett stort avbräck mot Sveriges historia när det kommer till nedrustning, internationell rätt och FN-arbete. Inget annat vapenförbud har Sverige tidigare funnit anledning att dröja med signering för. Idag ser Sveriges största utmaning ut att vara hur kärnvapenförbudet skulle kunna påverka samarbetet med våra försvarsallierade.

Framtidsutsikter

Det mest avgörande arbetet framöver är att konventionen ska träda i kraft och därmed bli juridiskt bindande. Enligt konventionstexten träder avtalet i kraft 90 dagar efter den 50:e ratificeringen.⁴⁴ De påtryckningar som kärnvapenstaterna utför spelar utan tvekan en roll i flera staters överväganden medan många stater har en tämligen komplicerad och långdragen ratificeringsprocess. De senaste vapen-

konventionerna har tagit ungefär två år innan ikraftträdande och ICAN hoppas på en liknande tidsperiod för denna konvention.

Mycket av arbetet kommer att behöva utföras av civilsamhället i allmänhet och ICAN i synnerhet. Med den ökade tyngd som Nobelpriset har medfört sitter ICAN i en god position att driva igenom signeringar och ratificeringar i flera världsdelar, bland annat Afrika och Sydamerika där många länders anslutning saknas. Sedan ökar också nödvändigheten av att få med Nato-stater och kärnvapenstaternas nära allierade för ökad press gentemot kärnvapenstaterna.

Det arbete som i flera år har förts, med att sprida information om de medicinska, klimatiska, politiska och humanitära konsekvenserna av kärnvapen är långt ifrån klart. Nu behövs argumenten inte för att starta en process med att förbjuda kärnvapen utan för att få konventionen som står färdig att träda i kraft. Medan vi gör detta tampas Sverige mellan lojaliteten med sina försvarspolitiska allierade och viljan att verka för en kärnvapenfri värld.

---

⁴⁴ Konvention om förbud mot kärnvapen, Art. 15.

Svenska Läkare mot Kärnvapen

Svenska Läkare mot Kärnvapen bildades 1981 och syftar till att stärka opinionen om att kärnvapen måste avskaffas. Svenska Läkare mot Kärnvapen sprider kunskap om kärnvapens medicinska effekter och bidrar med kunskap genom vetenskaplig forskning.

Besök deras hemsida <https://slmk.org/> för att lära dig mer.

ICAN

The International Campaign to Abolish Nuclear Weapons (ICAN) bildades 2007 och är en sammanslutning av civilsamhällsorganisationer från hundra länder. ICAN arbetar för avskaffandet av kärnvapen genom att främja förverkligandet och efterlevnaden av FN:s Konvention om förbud mot Kärnvapen. ICAN fick Nobels fredspris 2017.

I dess internationella styrelse sitter Svenska Läkare mot Kärnvapen.

Besök ICAN:s hemsida <http://www.icanw.org/>

Den internationella humanitära undersökningskommissionen

Åsa Molde, medlem i IHFFC och tidigare delegat i ICRC

I flera av dagens väpnade konflikter ifrågasätts den internationella humanitära rätten, därför är det av yttersta vikt att man arbetar för att främja respekten för denna. Ett led i arbetet för detta är att ha efterlevnadsmekanismer som kan kontrollera att väpnade aktörer följer den humanitära rätten. En av dessa mekanismer är den internationella humanitära undersökningskommissionen (IHFFC). IHFFC bildades 1991 i enlighet med artikel 90 i första tilläggsprotokollet till 1949 års Genèvekonventioner⁴⁵ med främsta uppdrag att undersöka svåra överträdelser och andra allvarliga kränkningar mot Genèvekonventionerna och första tilläggsprotokollet. Kommissionen genomförde sitt första fältuppdrag 2017. Uppdraget

var östra Ukraina. På grund av detta känns det angeläget att närmare beskriva kommissionen och dess arbete.

Bakgrund IHFFC

1949 års Genèvekonventioner och dessas Tilläggsprotokoll utgör hörnstenar i den humanitära rätten. När de två tilläggsprotokollen antogs 1977, hade stater en ökad förståelse för vikten av att inte bara förbjuda inhumana handlingar utan att även följa upp kränkningar av de humanitärrettsliga reglerna. I artikel 90 i tilläggsprotokoll I (TP I) bestämde man sig därför för att skapa en internationell kommission för undersökning av fakta, med kompetens att undersöka påstådda kränkningar av Genèvekonven-

---

45 Tilläggsprotokoll I till Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949 rörande skydd för offren i internationella väpnade konflikter, Genève den 8 juni 1977, trädde i kraft 7 december 1978, ratificerades av Sverige den 31 augusti 1979 (TP I) art 90.

tionerna och TP I. Arbetet strävar efter att bygga förtroende mellan parterna i väpnade konflikter och bidra till fred. Trots att TP I antogs redan 1977, krävde dock bildandet av kommission att 20 stater godkände dess kompetens. Detta skedde inte förrän 1991, vilket till viss del var mycket tack vare Sveriges engagemang. Sedan 1991 har Sverige haft en representant i två kommissioner och nu en tredje sedan 2016. 77 stater har idag erkänt kommissionens kompetens. Schweiz har haft en betydande roll för kommissionens verksamhet genom att ge den diplomatisk immunitet, vilket gör att IHFFC:s handlingar kan förbli konfidentiella, och Schweiz står dessutom för största delen av finansieringen av kommissionen.

Kommissionens 15 medlemmar väljs vart femte år av de stater som accepterat kommissionen och som därmed har rätt att föreslå kandidater. Medlemmarna väljs in i sin personliga kapacitet, inte för att de uppbär en speciell titel eller ställning. Medlemmarna ska stå för neutralitet, oberoende, opartiskhet och konfidentialitet, samt ha geografisk spridning. De sittande medlemmarna har även bred kunskapskompetens eftersom de representerar ett flertal olika kategorier av yrkesgrupper, så som läkare, jurister, militärer samt diplomater. Exempelvis kan erfarenheter som läkare i väpnad konflikt bidra till kommissionens arbete bland annat genom ingående kunskaper om skador orsakade av vapen. Flera av medlemmarna i kommis-

En skylt varnar för minor. Ukraina 2015.

Foto: s.n./ICRC

sionen har eller har haft uppdrag i sin nationella rödakorsförening.

IHFFC:s kompetens och verksamhet

För att uppnå sitt syfte att främja respekten för Genèvekonventionerna och deras tilläggsprotokoll, är kommissionen behörig att utreda påstådda kränkningar samt att medla för att återupprätta respekten för den humanitära rätten. Ifall en part ifråga redan har godkänt dess generella kompetens behövs inget mer godkännande för att kommissionen ska kunna påbörja sitt arbete.⁴⁶ Initiativet kan komma från den stat där det påstådda brottet begåtts eller dess motpart. Om parterna inte tidigare godkänt kompetensen enligt artikel 90, TP I, så kan de ge sitt godkännande till en *ad hoc* utredning. Det gäller även parter till en konflikt i icke-internationella väpnade konflikter.⁴⁷ Dessutom kan kommissionen på eget initiativ erbjuda sina tjänster med anledning av sin ingående kunskap om den humanitära rätten. Ett sådant initiativ skulle då vara grundat på Artikel

3 (2), gemensam för alla Genèvekonventionerna.

Under utredningen tillåts alla parter att lägga fram sina bevis. Vid behov utförs även undersökningar i fält. Den insamlade informationen presenteras sedan för inblandade parter i en konfidentiell rapport.⁴⁸ Om alla parter går med på det, så kan rapporten publiceras. Kommissionen kan själv inte lagföra någon part, men kan föreslå åtgärder. Den undersökande gruppen ska enligt artikel 90 bestå av sju personer, fem från kommissionen och en från vardera part till konflikten. Ingen från kommissionen skall ha geografisk anknytning till platsen som är föremål för utredningen, något som syftar till att säkerställa en neutral, opartisk och oberoende utredning.

Utöver själva utredningsarbetet, håller kommissionen ett årligt möte i Genève för att diskutera hur de ska sprida kunskap om kommissionen och få fler länder att acceptera kommissionens kompetens. Därutöver har dess presidium, bestående av ordförande, två vice ordförande och två ledamöter, som bidrar med

46 TP I, art 90 (2).

47 'The IHFFC in a few words' (*IHFFC*) <http://www.ihffc.org/index.asp?Language=en&page=aboutus_general> senast besökt 2018-04-30.

48 TP I, art 90 (5).

kompetens och geografisk spridning, flera möten. För att kommissionen ska kunna uppfylla sitt syfte, är det viktigt att stater och allmänheten känner till den, dess syfte och hur den arbetar, samt att stater godkänner dess kompetens. IHFFC har utarbetat informationsmaterial på engelska, franska, spanska och arabiska, vilka finns tillgängliga på kommissionens hemsida.⁴⁹ Många av kommissionens medlemmar deltar i internationella konferenser och möten för att informera om kommissionen och därmed försöka påverka stater att erkänna dess kompetens och ansluta sig. Den internationella rödakors- och rödahalvmånekonferensen är en av de konferenser där IHFFC återkommande presenterat sig för att få fler stater att erkänna kommissionen.

Regelbunden kontakt har hållits med Internationella rödakorskommittén (ICRC), som också arbetar för att stater och väpnade grupper ska tillämpa och respektera Genèvekonventionerna och tilläggsprotokollen. Sedan 2009 har kommissionen observatörsstatus i FN:s

generalförsamling och har nämnts i ett flertal resolutioner. IHFFC har även avtal med OSSE (Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa) och OAS (Amerikanska staterna organisation). Avtalet med OAS syftar till att främja den humanitära rätten i syd, nord och central Amerika, samt att underlätta för implementeringen av den humanitära rätten.⁵⁰

I Sverige, har IHFFC bland annat deltagit i en övning 1998 med svenska myndigheter där kommissionen skulle utreda ett fiktivt brott mot den humanitära rätten.⁵¹

Uppdraget i östra Ukraina 2017

I juni 2017 gjorde IHFFC sin första utredningen i fält. Det gällde en incident i östra Ukraina 23 april 2017 där en av OSSE:s övervakningskommissions (Special Monitoring Mission, SMM) bilar sprängdes av en stridsvagnsmina. En ur kommissionen avled och två skadades. OSSE SMM bestod av civil och obehäpnad personal, som följde utvecklingen i östra Ukraina.

Efter händelsen kontaktade

49 'Informational material' (IHFFC) <www.ihffc.org/index.asp?Language=EN&page=informational-material2> senast besökt 2018-05-09.

50 Cooperation Agreement between the General Secretariat of the Organization of American States and the International Humanitarian Fact-Finding Commission, trädde i kraft 4 september 2012, finns att läsa på <<http://www.ihffc.org/Files/en/pdf/cooperation-agreement-between-ihffc.pdf>> Article 1.

51 IHFFC 'Report of the International Humanitarian Fact-Finding commission 1997-2001', finns att läsa på <<http://www.ihffc.org/Files/en/pdf/report-2001-en.pdf>> sid. 2.

Foto: Yuri Orlov/CRC

Efter att en bil sprängts av en stridsvagnsmina ligger offrets klocka kvar. Ukraina 2016.

OSSE IHFFC och bad om en utredning av det som skett. Den legala grunden var att Ukraina har under-tecknat alla Genèvekonventionerna samt deras tilläggsprotokoll. Även den andra aktören i fråga godkände en undersökning. Ukraina och representanter från andra aktören hade, före händelsen, deltagit i Minsk-samtalen 2014 som dels handlade om ett omedelbart upphörande av de väpnade striderna samt borttagande av stridsvagnsminor.

IHFFC skickade sedan en utredningsgrupp (Independent Forensic Investigation Team) till platsen för

att utreda vad som hänt. Området inspekterades, rapporter från OSSE, polis och rättsläkare gick igenom och ett trettiotal personer intervjuades. Slutsatsen av utredningen var att det troligen inte handlat om en attack riktad mot OSSE:s övervakningskommission. Däremot ansågs det innebära en kränkning av den humanitära rätten eftersom stridsvagnsminan placerats på en väg som ofta trafikerades av civila. Detta ansågs bryta mot distinktionsprincipen och förbudet mot krigföring som har urskillningslösa effekter, då den som hade placerat ut stridsvagnsminan

inte kunnat veta om det var en skyddad person, så som en civil, eller ett militärt legitimt mål som skulle komma att utlösa den. Stridsvagnsminan hade därmed inte kunnat riktas mot ett specifikt militärt mål. Ingen ansvarig pekades ut, vilket inte heller är syftet med IHFFC:s utredningar. I den konfidentiella rapport som tillställts parterna, samt i diskussion med dem, betonades vikten av att följa den humanitära rätten och att alltid undvika att civila kommer till skada.

Framtidsutsikter för IHFFC

Som nämnts ovan är fungerande efterlevandsmekanismer viktiga för att säkerställa respekten för den humanitära rätten. En viktig fördel med kommissionen såsom efterlevnadsmechanism är att den redan finns, dvs. den behöver inte skapas

när det har uppstått en ny situation som behöver utredas. Det är även den enda undersökningskommissionen som baseras på den internationella humanitära rätten. Styrkan är även dess oberoende, opartiskhet, neutralitet men kanske framförallt dess konfidentialitet. Mer information om kommissionens arbete behövs dock, både till de stater som har erkänt kommissionen och till de stater som inte har gjort det än. Ju fler stater som godkänner dess kompetens, desto fler situationer kan utredas av kommissionen.

För att fortsätta verka för dess verksamhet och syfte kommer kommissionen att fortsätta sitt aktiva deltagande i olika konferenser och fortsätta erbjuda sina tjänster för att verka för att reglerna som faktiskt finns under väpnade konflikter tillämpas och respekteras.

IHFFC

Vill du veta mer om den internationella humanitära undersökningskommissionen? Läs mer om hur den arbetar, dess legala grund och vad som är aktuellt på deras hemsida <http://www.ihffc.org>

Lästips

Vill du lära dig mer om internationell humanitär rätt? Här följer publikationer där du kan fördjupa dig i aktuella frågor i området:

Publikationer av Svenska Röda Korset

Kristina Lindvall, Cecilia Tengroth, Dick Clomé, *Information om den humanitära rätten: en skrift i Totalförsvarets Folkrättsråds skriftserie*, Totalförsvarets folkrättråd, Försvarsdepartementet, 2017.

Kristina Lindvall och Cecilia Tengroth (eds), *IHL and Gender*, Svenska Röda Korset och Utrikesdepartementet, Stockholm, 2015.

Spana även in vår folkrättsblogg, <https://www.redcross.se/press-och-opinion/blogg/folkratt/>, för lättillgänglig information om vad som händer inom folkrätten.

Publikationer av Internationella rödakorskommittén (ICRC)

ICRC, *Commentary on the First Geneva Convention: Convention (I) for the Amelioration of the Condition of the Wounded and Sick in Armed Forces in the Field*, 2nd ed., Cambridge University Press and ICRC, Cambridge and Geneva, 2016.

ICRC, *Commentary on the Second Geneva Conventions: Convention (II) for the Amelioration of the Condition of Wounded, Sick and Shipwrecked Members of Armed Forces at Sea*, Cambridge University Press, 2017.

ICRC, *International Review of the Red Cross*, Cambridge University Press.

ICRC, *IHL in action*, <<https://ihl-in-action.icrc.org/>>

Publikationer av svenska universitet och forskare

Dirk Roland Haupt (Lunds Universitet), "Offensiva cyberoperationer och Natos defensiva mandat", *Kungliga Krigsvetenskapsakademien handlingar och tidskrift*, nr 3, 2017, sidor 160–167.

Heather Harrison Dinniss (Försvarshögskolan), "Cyber Operations in Outer Space" kapitel i *Outer Space law: Legal Policy and Practice*, Yanal Abdul Failat och Anel Ferreira-Snyman (eds), Surrey: Globe Law and Business, Woking, 2017, sidor 323–333.

Fanny Holm (Umeå Universitet), *Justice for victims of atrocity crimes: prosecution and reparations under international law*, Doktorsavhandling, handledare Monica Burman och Per Berglund, 2017.

Mark Klamberg (eds) (Stockholms Universitet), *Commentary on the Law of the International Criminal Court*, Torkel Opsahl Academic EPublisher, Bryssel, 2017.

Jann Kleffner (Försvarshögskolan), genom *International Law Association Study Group*, *Conduct of Hostilities and International Humanitarian Law – challenges of 21st Century*, 2017.

Amin Parsa (Lunds Universitet), *Knowing and Seeing the Combatant. War, Counterinsurgency and Targeting in International Law*, Doktorsavhandling, handledare Gregor Noll och Laila Brännström, 2017.

Britta Sjöstedt (Lunds Universitet), "The role of Multilateral Environmental Agreements in Armed Conflict: 'Green-Keeping' in Virunga Park.: Applying the UNESCO World Heritage convention in the Armed Conflict of the Democratic Republic of the Congo", kapitel i *Law of the Environment and Armed Conflict*, Karen Hulme (ed), Edward Elgar Publishing, 2017.

Allmänt om internationell humanitär rätt

Robin Geiss, Andreas Zimmermann, Stefanie Haumer, *Humanizing the Laws of War: The Red Cross and the Development of International Humanitarian law*, Cambridge University Press, New York, USA, 2017.

U. C. Jha and K. Ratnabali, *The Law of Armed Conflict: An Introduction*, Vij Books India, New Dehli, 2017.

Micheal John-Hopkins, *The Rule of Law in Crisis and Conflict Grey Zones: Regulating the Use of Force in a Global Information Environment*, Routledge, London and New York, 2017.

Frauke Lachenmann and Rüdiger Wolfrum (eds), *The Law of Armed Conflict and the Use of Force*, Oxford University press, Oxford and New York, 2017.

Vapen

John Kierulf, *Disarmament under International Law*, McGill-Queen's University Press, Montreal, 2017.

Samuel Paunila and N. R. Jenzen-Jones (eds), *Explosive Weapon Effects: Final Report*, Geneva International Centre for Humanitarian Demining, Geneva, 2017.

Andrew Womack, "The latest Nuclear War: Does the Use of Depleted Uranium Armaments and Armors Constitute a War Crime?", *Vermont Law Review*, vol. 41, no. 2, 2016, sidor 405–428.

Genus

Alexis Leanna Henshaw, *Why Women Rebel: Understanding Women's Participation in Armed Rebel Groups*, Routledge, London and New York, 2017.

ENGAGERA DIG

Vill du delta i arbetet att sprida kunskap om humanitär rätt och andra viktiga områden som Svenska Röda Korset arbetar med?

Bli frivillig folkrättsinformatör hos Svenska Röda Korset!

Vi har folkrättsgrupper runt om i landet.

Kontakta Krister Hellström, Verksamhetsutvecklare på Föreningsenheten på e-post krister.hellstrom@redcross.se eller telefon 040-32 65 08, 0761-18 65 08.

Vill du engagera dig i Svenska Röda Korset på andra sätt, kanske som frivillig, månadsgivare eller genom att ge en gåva, besök <https://www.redcross.se/engagera-dig/> och <https://stod.redcross.se/>

Svenska Röda Korsets årsbok i internationell humanitär rätt sammanställer svensk praxis inom den humanitära rätten och belyser några av de större humanitärrättsliga händelserna under 2017. Årsboken syftar till att öka kunskapen om den humanitära rätten och belysa dess relevans i dagens samhälle.

I 2017-års upplaga behandlas till exempel Sveriges arbete med humanitär rätt i FN:s säkerhetsråd, svensk praxis, svenska domar av överträdelser av den humanitära rätten och åklagarnas arbete för åtal i denna typ av brott, arbetet för ett kärnvapenförbud, och Internationella humanitära undersökningskommissionen (IHFFC) och dess uppdrag i Ukraina.

Svenska Röda Korset

Box 17563, Hornsgatan 54, 118 91 Stockholm
Telefon 08-452 46 00, Fax 08-452 46 01

E-post: info@redcross.se | Besök vår hemsida www.redcross.se

